

8. Mahepõllumajandusliku loomakasvatuse nõuded. Sead

8.1	Tava- ja maheloomakasvatuse eristatavus	55
8.1.1	Loomade, loomakasvatushoonete ja -rajatiste eristatavus	55
8.1.2	Söötade eristatavus ladustamisel	55
8.3	Pidamistingimused – sead	56
8.3.1	Tingimused sigade pidamiseks loomakasvatushoones ja vabaõhualal	56
8.3.2	Miinimumpindalad sigade pidamiseks loomakasvatushoones ja vabaõhualal	58
8.7	Loomade liikumise arvestus ja loomade toomine ettevõttesse	59
8.7.1	Loomade liikumise arvestus	59
8.7.2	Mittemahe loomade toomine ettevõttesse	60
8.8	Söödad ja söötmine	61
8.8.3	Sigade söötmine	61
8.8.4	Pörsaste söötmine	62
8.8.6	Mittemahe proteiinsööda kasutamine pörsaste puhul	62
8.8.7	Kaladest ja muudest veeloomadest saadud söödamaterjalid sigade söödana	63
8.8.8	Mittemahepõllumajanduslikud võrtsid, maitsetaimed ja melass söödana	63
8.8.9	Mineraalse päritoluga söödad	64
8.8.10	Söödalisandid ja loomasöödas, sh silo valmistamisel kasutatavad abiained	64
8.8.11	Vesi	65
8.8.12	Arvestuse pidamine loomade söötmisel	65
8.9	Haiguste ennetamine ja ravi	66
8.9.1	Allopaatiliste veterinaarravimite kasutamise keeld ennetavas tegevuses	66
8.9.2	Puhastustoimingud hoonetes ja vabaaladel	66
8.9.3	Veterinaarravi ning erand vaktsineerimiste, parasiitidevastase ravi ja kohustuslike haigustõrjeprogrammide puhul	67
8.9.4	Veterinaarravimite hoiustamine	68
8.10	Veterinaarsed toimingud ja loomakasvatuse võtted	69
8.10.1	Kastreerimine	69
8.10.3	Loomade paljundamise meetodid	69
8.10.4	Loomade heaolu transpordil	70
8.10.5	Arvestuse pidamine	70
8.11	Loomade ja loomakasvatussaaduste turustamine	71

8.1 Tava- ja maheloomakasvatuse eristatavus

8.1.1 Loomade, loomakasvatushoonete ja -rajatiste eristatavus

Nõude alus: (EL) 2018/848 artikkel 9 lõiked 2, 7 a, 9, 10.

Nõue

Ettevõtte võib jagada selgelt ja tõhusalt eraldatud mahepõllumajanduslikeks, üleminekuaja ja mitte-mahepõllumajanduslikeks tootmisüksusteks, kui mittemahe tootmisüksustes on loomade puhul tegemist eri liiki loomadega.

Eri liiki loomade nõuet ei kohaldata teadus- ja hariduskeskuste puhul.

Mida kontrollitakse?

Ettevõttes peetavad loomad, nende vastavus põllumajandusloomade registri väljavõttele.

Loomakasvatushoonete ja rajatiste, sh ladustamiseks kasutatavate hoonete ja rajatiste visuaalne kontroll.

Hoonete ja rajatiste plaanid või joonised ja nendel näidatud loomaliikide paiknemine.

Selgitus

Ettevõttes võib pidada loomi nii mahepõllumajanduslikult kui ka mittemahepõllumajanduslikult tingimusel, et need loomad on eri liigist. Näiteks kui ettevõttes peetakse mahedalt lihatõugu veiseid, siis tuleb mahedalt pidada ka piimatõugu veiseid, kuid nt kanad võivad olla tavatootmises.

Kui ühes ja samas loomakasvatushoones peetakse nii mahe- kui ka tavaloomi, tagatakse hoones kindel eristatavus vaheseinaga, sööda- ja sönnikukäigud peavad olema eraldi kasutusega.

Silohoidlad, heinaküünid ning muud hooned ja rajatised peavad olema tava-, mahe- ja ülemineku-sööda jaoks eraldi kasutusega või peavad nendesse ladustatud erineva staatusega tooted olema ajas või ruumis selgelt eristatud.

Mahe- ja tavaloomade sönnikut võib koos hoida, kui tavaloomakasvatuse puhul pole tegu tööstusliku tootmisega (tööstuslik tootmine vt ptk 11.2).

„Tootmisüksuse ja tegevuste kirjelduse“ dokumendis peab olema kirjeldus oma ettevõtte hoonete ja rajatiste kasutamise kohta. Tunnustatavad ettevõtted **esitavad PTAle** selle kirjelduse koos tunnustamise taotlusega, jätkavad tootjad peavad seda ajakohastama ja esitavad selle PTAle kontrolli käigus.

8.1.2 Söötade eristatavus ladustamisel

Nõude alus: (EL) 2018/848 artikkel 9 lõige 10; artikkel 34 lõige 3; III lisa punktid 7.1., 7.4.

Nõue

Kui ettevõtte hooneid ja rajatise kasutatakse nii mahe- kui ka mittemahe sööda ladustamiseks, siis tuleb sellest **PTAd teavitada**.

Kui ladustamiseks kasutatakse teise ettevõtte (nii mahe- kui ka mittemaheettevõtte) hooneid ja rajatise, siis tuleb sellest **PTAd teavitada**.

Mahepõllumajanduslikud ja üleminekuaja tooted peavad olema igal ajal selgelt identifitseeritavad.

Mahepõllumajanduslikult peetavate loomade söödad peavad olema ajaliselt või ruumiliselt eristatavad ettevõtte osast, kus ei tegelda mahetootmisega.

Enne mahe või üleminekuaja sööda ladustamist kohas, kus enne on ladustatud mittemahetoodangut, kasutatakse kohaseid tõhusaid puhastusmeetmeid. Puhastustoimingud peavad olema kirjalikult fikseeritud.

Mida kontrollitakse?

Söötade ladustamise visuaalne kontroll. Tava- ja mahesöödaladustamisel ühes hoones kontrollitakse partiide eristatavust (kirjalikult tahvilil vm) ja kas puhastustoimingud on kirjalikult fikseeritud.

Põlluraamat, raamatupidamisdokumendid.

Selgitus

Näide: Ettevõttes peetakse mahelambaid ja tavapiimakarja ning ladustatakse maheteravilja ja tavateravilja, siis vilja ladustamisel ühes hoones peavad viljapartiid olema segunemise vältimiseks üksteisest piisavas kauguses või piisava füüsilise eraldatusega koos hästi nähtava kirjaliku viitega, millise viljaga on tegemist: nt on paigutatud sildid: „mahevili“ ja „tavavili“.

NB! Mahepõllumajanduslikust söödast peab eraldi ladustama ka üleminekuperioodi sööta.

„Tootmisüksuse ja tegevuste kirjelduse“ dokumendis peab olema kirjeldus oma ettevõtte hoonete kasutamise kohta. Tunnustatavad ettevõtted esitavad selle kirjelduse PTAle koos tunnustamise taotlusega, jätkavad tootjad peavad seda ajakohastama ja esitama PTAle kontrolli käigus.

Alltöövõtust (nii ise ladustamisteenuse osutamisest kui ka ladustamisteenuse kasutamisest) tuleb **PTAd teavitada** taotlusega „Ettevõtte tunnustamise taotlemine või jätkamine“ ning kui selles osas toimuvad muudatused, tuleb **PTAd teavitada** vormiga „Kliendi teavitatus“.

Kui ladustatud on tavasööta, on väga oluline enne mahesööda ladustamist ruumide puhastamine ja puhastustoimingute fikseerimine, mille vormi võib ise valida.

Ladustusteenust saab tellida ka mittemaheettevõttelt. Teenuse osutajaga (alltöövõtjaga) on soovitatav sõlmida kirjalik leping, kus on sätestatud teenuse sisu ning kinnitatud, et teenuse osutaja täidab mahetootja toodangu käitlemisel mahepõllumajandusest tulenevaid nõudeid (tagab puhastamise enne ladustusteenuse osutamist, tagab segunemise vältimise) ja võimaldab kontrollida oma ettevõtte seda osa, mis puudutab mahetootja toodangut. Kui teenuse osutaja on maheettevõtte, siis on ta juba PTA kontrolli all ja täidab mahenõudeid.

Kui kirjalikku lepingut pole, vastutab mahenõuete täitmise eest ainult teenust kasutav mahetootja, kes ühtlasi peab tagama, et PTA ametnikul on võimalik teenuse osutamist kontrollida.

Üldine vastutus mahetoodangu nõuetekohasuse eest lasub kokkuvõttes alati mahetootjal.

8.3 Pidamistingimused – sead

8.3.1 Tingimused sigade pidamiseks loomakasvatushoones ja vabaõhualal

Nõude alus: (EL) 2018/848 II lisa II osa punktid 1.6.1-1.6.3, 1.6.8, 1.6.10; 1.7.7, 1.9.3.2. (EL) 2020/464 artiklid 11, 12. (EL) 2021/1165 II lisa.

Nõue

Nõuded loomapidamishoonele:

- ◆ hoone soojustus, küte ja ventilatsioon tagavad, et õhuringlus, tolmusisaldus, temperatuur, suhteline õhuniiskus ja gaasisisaldus püsivad tasemel, mis tagab loomade heaolu;
- ◆ hoones on piisav loomulik õhuvahetus ning piisavalt päevavalgust;

- ◆ hoone loomkoormus tagab loomade mugavuse, üldise heaolu ja liigiomaste vajaduste rahuldamise, mis eelkõige sõltuvad loomaliigist ja -tõust ning loomade vanusest. Arvestada tuleb ka loomade käitumistavasid, mis sõltuvad eelkõige loomarühma suurusest ja loomade soost. Optimaalse loomkoormusega tuleb tagada loomade üldine heaolu, jättes neile piisavalt ruumi vabalt seista, liikuda, kergesti lamama heita, end ümber pöörata, puhastada, võtta kõiki loomupäraseid asendeid ja teha kõiki loomulikke liigutusi;
- ◆ restpõrandaga hoones on vähemalt 50% ettenähtud minimaalsest põrandapinnast sileda konstruktsiooniga, st mitte restpõrandaga;
- ◆ hoone põrand on sile, kuid mitte libe;
- ◆ hoones on loomale mugav, puhas ja kuiv lebamis- või puhkekoht, mis on piisavalt suur ja sileda konstruktsiooniga, mitte restpõrandaga;
- ◆ lebamiskohas peab olema kuiv allapanu, mis koosneb põhust või muust sobivast looduslikust materjalist. Allapanu võib parendada või rikastada mineraalainetega, mida on lubatud kasutada mahepõllumajanduslikus tootmises väetisena või mullaomaduste parandajana;
- ◆ põhust või muust sobivast materjalist allapanu peab alati olema piisavalt palju, mis tagab, et kõik aedikus olevad sead saaksid sellel ühekorraga lamada kõige rohkem ruumi võtval viisil.

Loomade kasvatamine aedikutes, millel on väga märg või soine pinnas, on keelatud.

Nõuded vabaõhualadele:

- ◆ vähemalt pool vabajalutusala miinimumpindalast peab olema sileda konstruktsiooniga, st mitte rest- või võrkpõrandaga.
- ◆ vabaõhualad peavad olema sigade jaoks atraktiivsed, võimaluse korral eelistatakse põlde, kus on puud või metsad.
- ◆ vabaõhualadel peavad olema väliskliima, juurdepääs varjualustele ja vahenditele sigade kehatemperatuuri reguleerimiseks.

Muud nõuded:

- ◆ sead saavad jalutuskohdades püherdada ja tuhnida, tuhnimiseks võib kasutada mitmesuguseid substraate;
- ◆ emiseid tuleb kasvatada rühmades, välja arvatud tiinuse lõppjärgus ja imetamise ajal, mille jooksul emis peab saama oma sulus vabalt liikuda ja tema liikumisvabadust võib piirata ainult lühikeseks ajaks;
- ◆ paar päeva enne oodatavat poegimist tuleb emised varustada piisava koguse põhju või muu sobiva loodusliku materjaliga, et nad saaksid pesa ehitada;
- ◆ lubatud ei ole puuride, kastide ega ülestikku asetatud sulgude kasutamine;
- ◆ põrsastel on võimalus minna emise eest peitu;
- ◆ igasuguse kannatuse, valu ja stressi tekitamist välditakse ja viiakse miinimumini looma kogu eluea jooksul, sealhulgas tapmise ajal.

Mida kontrollitakse?

Loomapidamishoonete olukorra visuaalne kontroll, allapanu olemasolu.

Emiste rühmades pidamise visuaalne kontroll.

Vastavus üldistele seakasvatuse nõuetele, mis kehtivad nii tava- kui ka mahetootmises.

Selgitus

Substraatidena võib jalutuskohdades kasutada nt turvast, mulda, liiva.

Allapanuna on lubatud kasutada mittemahe ettevõttest pärit põhku, samuti on lubatud kasutada turvast.

Allapanu parendamiseks või rikastamiseks lubatud väetised või mullaomaduste parandajad vt ptk 11.2.

Sigade pidamistingimuste nõudeid, mis kehtivad nii mahe- kui ka mittemahe seakasvatustes vt [Põllumajandusministri määrus nr 80](#), 03.12.2002.

NB! Seoses sigade Aafrika katku (SAK) puhangutega rakenduvad täiendavad bioohutusnõuded kõigile seakasvatustevõtetele ja sigu pidavatele majapidamistele. Kõik seakasvatajad on kohustatud enda poolt rakendatavate bioohutusmeetmete ja abinõude kohta koostama kirjaliku bioohutuskava.

Seoses sigade Aafrika katkuga kehtib sigade väljaspidamise keeld. Kuni keelu lõppemiseni on võimalik mahesigu pidada ilma neid vabaõhualale laskmata. Kui keeld lõppeb, siis peavad sead pääsema vabaõhualadele ja kehtivad vabaõhualadele kehtestatud nõuded.

Seakasvatustevõtetele kehtivad bioturvameetmed on kirjeldatud maaeluministri määruses nr 27, 19.05.2022 „[Sigade Aafrika katku ennetamise ja tõrje täpsemad meetmed](#)”. Selle kohaselt tuleb nt allapanuks kasutada üksnes materjali, mida on 90 päeva jooksul enne kasutamist hoiustatud nii, et on välistatud muude loomade ja võimalikku viirust edasikandvate isikute juurdepääs sellele.

Arvestades asjaolu, et SAKi puhangute oht Eestis on jätkuvalt väga kõrge, siis peaks ettevõtte bioohutuskava üheks osaks olema ka tegutsemiskava juhuks, kui taud peaks puhkema.

8.3.2 Miinimumpindalad sigade pidamiseks loomakasvatushoones ja vabaõhualal

Nõude alus: (EL) 2020/464 artikkel 10; I lisa III osa.

Nõue	Looma eluskaal		Siseruumi pind (loomade kasutuses olev netopindala) looma kohta	Vabaõhuala pind looma kohta
	Poegivad emised koos põrsastega kuni võõrutamiseni		7,5 m ² emise kohta	2,5 m ² emise kohta
	Aretussead – emised, mitteimetavad tiined emised		2,5 m ²	1,9 m ²
	Aretussead – kuldid		6 m ² Kui sulge kasutatakse paaritamiseks: 10 m ²	8,0 m ²
	Nuumsead, võõrdepõrsad, kesikud, nooremised, noorkuldid	Mitte üle 35 kg	0,6 m ²	0,4 m ²
		Üle 35, kuid mitte üle 50 kg	0,8 m ²	0,6 m ²
		Üle 50, kuid mitte üle 85 kg	1,1 m ²	0,8 m ²
		Üle 85, kuid mitte üle 110 kg	1,3 m ²	1,0 m ²
		Üle 110 kg	1,5 m ²	1,2 m ²

Mida kontrollitakse?

Arvutatakse loomkoormus loomade arvu ja loomapidamishoone projektist või jooniselt saadud pinna alusel. Vajadusel tehakse mõõtmised.

Selgitus

Siseruumi pinna hulka arvestatakse netopindala, mida sead saavad kasutada, sealhulgas künad, aga välja arvatud sööturid, kuhu sead ei saa maha heita.

8.7 Loomade liikumise arvestus ja loomade toomine ettevõttesse

8.7.1 Loomade liikumise arvestus

Nõude alus: (EL) 2018/848 II lisa II osa punktid 1.3.4.5, 1.7.12. MtM §2 lõiked 1, 2 ja 3.

Nõue

Ettevõttes peetavate elusloomade kohta tuleb pidada arvestust või säilitada dokumentaalsed tõendid järgmiselt:

- ◆ ettevõttes sündinud loomad: sünniaeg;
- ◆ ettevõttesse toodud loomad: identifitseerimistunnus looma või partii/karja kaupa, loomade päritolu, saabumiskuupäev ja üleminekuaeg, veterinaarandmed.
- ◆ ettevõttest välja viidavad loomad: vanus, loomade arv, tapaloomade puhul kaal, identifitseerimistunnus (looma või partii/karja), lahkumise kuupäev ja sihtkoht.

Ettevõttes, kus tegeletakse eri liikidest loomade mahe- ja mittemahepõllumajandusliku kasvatuses, peetakse nende kohta eraldi arvestust.

Arvestust peetakse elektroonselt või paberil. Andmete kohta tuleb kirje teha 3 päeva jooksul arvates toimingute tegemise päevast.

Andmeid ja neid tõendavaid dokumente tuleb säilitada vähemalt 3 aastat arvates nende kogumisest.

Mida kontrollitakse?

Kontrollitakse ettevõttesse toodud ja müüdud loomade saatedokumente, loomade liikumise arvestuse pidamist. Tunnustatava ettevõtte kontrollimisel tehakse loomade liikumise kohta arvestus mahetootmise tunnustamise taotluse esitamise päevast alates.

Tunnustatud ettevõttes kontrollitakse loomade liikumist viimasest kontrollimise päevast arvates.

Selgitus

Loomade liikumise arvestusel saab kasutada ka teiste asutuste andmebaaside arvestust, eelkõige PRIA loomade registrit. Samuti saab kasutada PTA soovituslikku vormi PTA kodulehel: Mahepõllumajandus > Alustajale ja jätkajale > [Vormid](#) > „Loomade liikumise arvestus“ või enda vormi.

Kui PRIA loomade registris vajalik info puudub, siis tuleb see PTAlle kontrollimiseks eraldi esitada.

NB! Mahenõuetega küsitud infost piisab ainult mahekontrolli läbiviimise jaoks. Kui nt loomatervise valdkonnas on vaja esitada rohkem andmeid või mõnel muul kujul, siis tuleb täita vastavaid nõudeid.

Maheloomade saatedokumendi/arve vormistamise nõudeid vt ptk 8.11.

8.7.2 Mittemahe loomade toomine ettevõttesse

Nõude alus: (EL) 2018/848 II lisa II osa punktid 1.2.2, 1.3.4.1, 1.3.4.3, 1.3.4.4, 1.3.4.5., 1.3.4.4.1-1.3.4.4.5. Maaeluministri määrus 21.12.2018 nr 82.

Nõue

Ettevõttesse võib teatud tingimustel tuua ka mittemahe loomi. Mittemahe loomade toomiseks ettevõttesse tuleb taotleda **PTA nõusolek** (välja arvatud ohustatud loomatõud).

Nõusolek antakse, kui sobivaid maheloomi ei ole turul (Eesti maheloomade andmebaasis) saada.

PTA nõusolekul võib tuua aretuse eesmärgil mittemahe esmapoegimata emasloomi:

- ♦ kuni 20 % ulatuses täiskasvanud sigade arvust aastas;
- ♦ ettevõttes, kus peetakse kuni kuni 5 siga, üks vastavat liiki loom aastas.

PTA nõusolekul võib tuua ettevõtte olulise laiendamise, teist tõugu loomade kasvatamise või uue loomakasvatusharu kavandamise korral mittemahe loomi:

- ♦ kuni 40% ettevõttes vastavat liiki mahepõllumajanduslikult peetavate täiskasvanud loomade arvust aastas.

PTA nõusolekul võib tõuaretuse eesmärgil karja esmakordsel moodustamisel karja tuua mittemahe noorloomi. Neid tuleb vahetult pärast võõrutamist kasvatada vastavalt maheloomakasvatuse nõuetele. Loomade karjaga liitumise päeval peavad:

- ♦ pörsad kaaluma vähem kui 35 kg.

PTA võib anda üksiktootjale **nõusoleku** loomakarja uuendamiseks või taastamiseks mittemahe loomadega katastroofist tuleneva loomade suure suremuse korral, juhul kui maheloomi ei ole saada. Katastroofi olukorra kohta peab olema eelnevalt PTA ametlik otsus.

Mida kontrollitakse?

Võrreldakse ettevõttes olnud loomade arvu ja ettevõttesse toodud vastavat liiki tavaloomade arvu suhet.

Kontrollitakse saatedokumentidest loomade sünniaegu, võrreldakse kõrvanumbreid loomadel ja saatedokumentidel ning PRIA loomade registri andmeid.

Selgitus

Enne mittemahe loomade toomist tuleb kindlasti taotleda PTA nõusolek.

PTA on loonud maheloomade andmebaasi, mille eesmärk on koguda andmeid mahepõllumajanduslike aretusloomade kättesaadavuse kohta turul. Kõik mahetootjad saavad soovi korral edastada PTAlle andmed oma müügis olevate mahepõllumajanduslike aretusloomade kohta ning need lisatakse maheloomade andmebaasi, mis on leitav PTA veebilehelt: Põllumehele ja maaomanikule > Mahepõllumajandus > **Loomakasvatus** "Maheloomade andmebaas". Kui sobivad loomad on andmebaasis olemas, siis tavaloomade toomiseks nõusolekut ei anta.

Mittemahe loomade toomise protsenti arvestatakse kalendriaasta jooksul.

Katastroofiolukorra kehtestamine vt ptk 6.1.

Mittemahe loomade toomisel rakendub toodud loomadele üleminekuage, mille lõppemiseni tuleb nende toodang hoida maheloomade toodangust eraldi. Loomade üleminekuajad:

- ♦ sead – 6 kuud.

Üleminekuajal oleva looma toomisel ettevõttesse peab küsima nõusolekut ja arvestama %, sest üleminekuaja loomi käsitletakse võrdselt tavaloomadega.

8.8 Söödad ja söötmine

8.8.3 Sigade söötmine

Nõude alus: (EL) 2018/848 II lisa II osa punktid 1.4.1 a-d, f, 1.9.3.1 a, b, 1.4.3.1, 1.4.3.2. Veterinaarseadus.

Nõue

Sigade päevane söödaratsioon peab sisaldama koresööta (värsket või kuivsööta või silo).

Loomi ei tohi pidada tingimustes või söödal, mis võib põhjustada aneemiat.

Nuumamise korral võetakse looma igas kasvatamise järgus alati arvesse normaalset söötmissviisi ja loomade heaolu, sundsöötmine on keelatud.

- ♦ Vähemalt 30% söödast peab pärinema samast põllumajandusettevõttest või kui see ei ole võimalik või kui selline sööt ei ole kättesaadav, peab see olema toodetud koostöös teiste mahe või üleminekuaja tootmisüksustega ning samast piirkonnast pärit sööta ja söödamaterjali kasutavate söödakäitlejatega.
- ♦ Oma ettevõttes mahetaimekasvatuse üleminekuaja teisel aastal toodetud sööt võib moodustada 100% loomade söödaratsiooni kuivainest. Kui üleminekuaja teisel aastal toodetud sööt on pärit muust ettevõttest, siis keskmiselt kuni 25% loomade aastase söödaratsiooni kuivainest.
- ♦ Oma ettevõtte mahetaimekasvatuse üleminekuaja esimese aasta püsikarjamaadelt ja mitmeaastaste söödataimedega või valgurikaste taimedega maatükkidelt saadud saagist või seal karjatamisest võib pärineda kuni 20% loomade aastase söödaratsiooni kuivainest.
- ♦ Kui kasutatakse teisest ettevõttest pärit sööta, mis on varutud teise aasta üleminekuperioodis olevatelt maadelt, ja lisaks oma ettevõtte esimese ülemineku aasta sööta, siis ei ületa nende söötade osakaal kokku 25% loomade söödaratsiooni kuivainest.

Mida kontrollitakse?

Kontrollitakse sigadele antud söötade koguseid söötade arvestuse dokumentide järgi.

Selgitus

Koresööda (haljassööda, heina või silo) sisalduse % päevases söödaratsioonis pole määratud, oluline on, et selline sööt oleks igapäevaselt kättesaadav.

NB! Seoses sigade Aafrika katku (SAK) puhangutega rakenduvad täiendavad bioohutusnõuded kõigile seakasvatuseettevõtetele ja sigu pidavatele majapidamistele, mis on kirjeldatud maaeluministri määruses nr 27, 19.05.2022 „[Sigade Aafrika katku ennetamise ja tõrje täpsemad meetmed](#)”.

Näiteks on keelatud haljassööda ja muu võimalikku nakkust edasikandva materjali toomine ettevõtte territooriumile. Sigade sööt peab olema enne söötmist vähemalt 30 päeva hoiustatud nii, et on välis- tatud muude loomade ja võimalikku viirust edasi kandvate isikute juurdepääs söödale või on sööta kuumtöödeldud väljaspool loomakasvatushoone territooriumit viiruse hävitamiseks piisaval meetodil.

Samast piirkonnast pärit sööt tähendab Eestist ja Lätist pärit sööta.

8.8.4 Põrsaste söötmine

Nõude alus: (EL) 2018/848 II lisa II osa punkt 1.4.1 g. (EL) 2020/464 artikkel 9.

Nõue

Põrsaid peab vähemalt 40 päeva söötma naturaalse täispiimaga, eelistades emapiima.

Kui kasutatakse piimaasendajaid, siis ei tohi need sisaldada keemiliselt sünteesitud ega taimset päritolu koostisosi.

Mida kontrollitakse?

Kontrollitakse põrsaste võõrutamise aegu, võrreldes emise kõrvanumbrit ja pesakonna numbrit, poegimise ja pesakonna võõrutuse kuupäevaga. Mahe täispiimaasendajate kasutamisel kontrollitakse koostist ja saatedokumente.

Selgitus

Eelistada tuleb emapiima, kuid kasutada võib ka muu sobiva mahelooma piima või mahe täispiimaasendajat, mis ei tohi sisaldada taimseid ega keemiliselt sünteesitud koostisosi.

8.8.6 Mittemahe proteiinsööda kasutamine põrsaste puhul

Nõude alus: (EL) 2018/848 II lisa II osa punktid 1.9.3.1 c, 1.9.4.2 c; artikkel 11 lõige 1.

Nõue

Kui maheproteiinsööt ei ole piisavas koguses saada, võib kasutada noorsigade söötmisel kuni 5% mittemahe proteiinsööt.

PTA nõusolekul võib mittemahe proteiinsööt kasutada *kuni 31.12.2026* järgmistel tingimustel:

- ◆ maheproteiinsööt ei ole kättesaadav;
- ◆ proteiinsööt on toodetud või valmistatud ilma keemiliste lahustiteta;
- ◆ seda kasutatakse ainult kuni 35 kg kaaluvate põrsaste söötmiseks spetsiifiliste proteiinisegudega ning
- ◆ maksimaalne lubatud osakaal sööda kuivaines 12-kuulisel ajavahemikul ei ületa 5%. Osakaal arvutatakse põllumajandusest pärinevas söödas sisalduva kuivaine osakaaluna.
- ◆ GMOd, GMOdest toodetud tooted ja GMOde abil toodetud tooted ei ole lubatud.

Nõusoleku saanud ettevõtted peavad pidama eraldi arvestust noorsigade söötmise kohta.

Mida kontrollitakse?

Tehakse arvutused ettevõttes kasutatud söötade kohta kuivaines. Võrreldakse mittemahe ja mahe söötade kuivaine osakaalu söödaratsioonis.

Selgitus

Proteiinsööt on sööt, mille valgusisaldus kuivaines on üle 20% (peab sisaldama sigadele vajalikke aminohappeid).

Lubatud on selline proteiinsööt, mis ei ole töödeldud keemiliste lahustitega, nt õlikultuuridest külmi- või kuumpressiga saadud õlikoogid on lubatud, kuid keemiliselt töödeldud õlišrott ei ole lubatud.

8.8.7 Kaladest ja muudest veeloomadest saadud söödamaterjalid sigade söödana

Nõude alus: (EL) 2018/848 artikkel 24 lõige 1 c. (EL) 2021/1165 artikkel 3; III lisa A osa.

Nõue

Sigade söötmiseks võib kasutada mittemahe kaladest või muudest veeloomadest saadud jahu, õli ja muud söödamaterjali tingimusel et:

- ◆ need on saadud kalandusettevõttest, millele on väljastatud säästva kasutamise sertifikaat kava alusel, mida tunnustab pädev asutus kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EL) nr 1380/2013 sätestatud põhimõtetega;
- ◆ need on toodetud või valmistatud keemiliselt sünteesitud lahusteid kasutamata;
- ◆ kalavalgu hüdrolüsaati on lubatud kasutada ainult mittetaimtoitude noorloomade puhul.

Mida kontrollitakse?

Kontrollitakse sööda päritolu saatedokumentide alusel.

Selgitus

Looduslikest veekogudest püütud kala, muid veeloomi või nendest valmistatud tooteid ja kõrvalsaadusi ei loeta põllumajandusliku päritoluga söödaks ja nende kasutamisel protsentuaalset piirangut pole.

Säästva kalanduse puhul on järgitud kalavarude säästvat majandamist (nagu seda Eesti kalanduses tehakse) – ei ole püütud alamõõdulisi kalu, ei ole tegu röövpüügiga, on peetud kinni muudest piirangutest jne.

8.8.8 Mittemahepõllumajanduslikud vürtsid, maitsetaimed ja melass söödana

Nõude alus: (EL) 2018/848 artikkel 24 lõige 3 e alapunkt iv. (EL) 2021/1165 artikkel 3, III lisa A osa.

Nõue

Loomade söötmiseks võib kasutada mittemahe vürtse, maitsetaimi ja melassi tingimusel, et:

- ◆ need pole mahedana kättesaadavad,
- ◆ need on toodetud või valmistatud ilma keemiliste lahustiteta,
- ◆ vürtside, maitsetaimede ja melassi kasutamine on piiratud 1%-ga söödaratsioonist, mis on arvatud igal aastal põllumajandusest pärinevas söödas sisalduva kuivaine osakaaluna.

Mida kontrollitakse?

Kontrollitakse toodete koostist ja saatedokumente. Tehakse arvutused ettevõttes kasutatud vürtside, maitsetaimede või melassi kohta kuivaines.

Selgitus

Sageli on tavamelass nt mineraalsöötade koostisosa. Sellist mineraalsööta võib maheloomadele anda, kuid tuleb veenduda, et melassi ei oleks keemiliselt töödeldud (nt vääveldioksiidiga).

8.8.9 Mineraalse päritoluga söödad

Nõude alus: (EL) 2018/848 artikkel 24 lõiked 1 c, 3 e. (EL) 2021/1165 artikkel 3; III lisa A osa.

Nõue

Loomade mineraalsed söödad peavad olema looduslikku päritolu, välja arvatud juhul, kui sellist päritolu tooteid või aineid ei ole saada piisavas koguses või piisava kvaliteediga või kui alternatiivid puuduvad.

Kasutada võib üksnes määruse 2021/1165 III lisas nimetatud mineraalseid söödamaterjale.

Mida kontrollitakse?

Jälgitakse, milliseid mineraalsöötasid ettevõttes kasutatakse. Kontrollitakse ostudokumente ja pakenditel kirjeldatud koostist.

Selgitus

Vt mineraalsete söödamaterjalide lubatud nimekirja ptk 11.3.

Sageli sisaldavad mineraalsööda valmissegud mahepõllumajanduses mittelubatud aineid või taimset sideainet. Seetõttu tuleb väga täpselt uurida mineraalsööda koostist ja vajadusel konsulteerida PTAga. Tavatootmisest pärit melass võib söödas sisalduda, kui selle osakaal kogu aastasest söödaratsioonist jääb alla 1% kuivaines.

Vt turul olevate toodete nimekirja PTA kodulehel: Mahepõllumajandus > [Loomakasvatus](#) „Mahetootmisel sobivad mineraalid ja söödalisandid“. Kõik turul olevad sobivad tooted selles tabelis ei pruugi sisalduda.

8.8.10 Söödalisandid ja loomasöödas, sh silo valmistamisel kasutatavad abiained

Nõude alus: (EL) 2018/848 artikkel 24 lõiked 1 d, 3 e. (EL) 2021/1165 artikkel 3; III lisa B osa.

Nõue

Söödas kasutatavad mikroelemendid, vitamiinid või provitamiinid peavad olema looduslikku päritolu, välja arvatud juhul, kui sellist päritolu tooteid või aineid ei ole saada piisavas koguses või piisava kvaliteediga või kui alternatiivid puuduvad.

Nimetatud tooteid on lubatud kasutada vastavalt lubatud mittemahe söödamaterjalide nimekirjale „Loomasöödas kasutada lubatud söödalisandid ja abiained“.

Silokonservantidena on lubatud kasutada ensüüme ja mikroorganisme ainult piisava käärimise tagamiseks.

Mida kontrollitakse?

Kontrollitakse, milliseid söödalisandeid ja abiaineid kasutatakse. Kontrollitakse ostudokumente ja pakenditel kirjeldatud koostist.

Selgitus

Sisseostetud sööda puhul on oluline ka jälgida, milliseid antioksidante söödas kasutatakse, sest lubatud on ainult taimeõlidest saadud tokoferooli(rikkad)ekstraktid.

Nt silos on lubatud tehnoloogilised lisandid: sorbiinhape, sipelghape, naatriumformiaat, äädikhape, piimhape, propioonhape, sidrunhape.

Vt loomasöödas kasutada lubatud söödalisandite ja abiainete lubatud nimekirja ptk 11.3.

Vt turul olevate toodete nimekirju PTA kodulehel: Mahepõllumajandus > [Loomakasvatus](#) „Mahe tootmisesse sobivad mineraalid ja söödalisandid“ ja „Mahe tootmisesse sobivad silolisandid“. Kõik turul olevad sobivad tooted selles tabelis ei pruugi sisalduda.

8.8.11 Vesi

Nõude alus: (EL) 2018/848 II lisa II osa punkt 1.7.2.

Nõue

Vesi peab olema loomadele kergesti kättesaadav nii loomakasvatushoones, kui ka karjamaal; loomade füsioloogilised ja etoloogilised vajadused peavad olema rahuldatud; jootmiseks kasutatav inventar on puhas ja vesi kvaliteetne.

Mida kontrollitakse?

Kontrollitakse joogivee olemasolu ja kättesaadavust loomadele nii loomakasvatushoones kui ka karjamaal. Kontrollitakse jootmiseks kasutatava inventari puhtust.

8.8.12 Arvestuse pidamine loomade söötmisel

Nõude alus: (EL) 2018/848 artikkel 39 lõige 1 a; II lisa II osa punkt 1.4.4. MtM §2 lõiked 1-3.

Nõue

Arvestust tuleb pidada söötmisrežiimi ja, kui see on asjakohane, karjatamisperioodi (sh rändkarjatamise) aegade kohta.

Mis tahes vormis kasutatud sööda puhul:

- ♦ erinevate söödamaterjalide osakaal,
- ♦ oma ettevõttest või samast piirkonnast pärit sööda osakaal,
- ♦ üleminekuaja sööda osakaal.

Ettevõttesse toodud sööda puhul: nimetus, kogus, koostis, toomise päev, tootmiskoht, tootja ja turustaja, sööda kasutamine.

Ettevõttes toodetud sööda puhul: kogus ja tootmise aeg, sööda kasutamine.

Eraldi tuleb arvestust pidada mahe ja mittemahe loomakasvatuse kohta;

Arvestust peetakse paberil või elektroonselt.

Andmete kohta tehakse kirjed 3 päeva jooksul arvates toimingu tegemise päevast.

Mida kontrollitakse?

Kontrollitakse ettevõttesse toodud söötade saatedokumente. Ettevõttes toodetud söötade koguseid kontrollitakse põlluraamatu järgi. Kontrollitakse söötade kasutamist loomaliikide kaupa.

Selgitus

Kasutatava loomasööda üle tuleb arvestust pidada, kuid arvestuse vorm on ettevõtja enda otsustada. Võimalik on kasutada PTA veebilehel olevat näidisvormi: [Mahepõllumajandus > Alustajale ja jätkajale > Taotlused/Avaldused/Näidisvormid > Söötade ja söödalisandite arvestuse näidisvorm](#).

Karjatamise ja ettevõttes toodetud sööda arvestust tuleb Veeseaduse kohaselt pidada põlluraamatus.

8.9 Haiguste ennetamine ja ravi

8.9.1 Allopaatiliste veterinaarravimite kasutamise keeld ennetavas tegevuses

Nõude alus: (EL) 2018/848 II lisa II osa punktid 1.5.1.1-1.5.1.5.

Nõue

Haiguste ennetamine põhineb tõugude ja liinide valikul, karjakasvatustaval, kvaliteetsel söödal, liikumisel, asjakohasel loomkoormusel ning loomapidamisel asjakohastes hügieenitingimustes.

Immunoloogilisi veterinaarravimeid (vaktsiine) võib kasutada.

Haiguste ennetamiseks on keelatud kasutada:

- ◆ keemiliselt sünteesitud allopaatilisi veterinaarravimeid, sh antibiootikume,
- ◆ keemiliselt sünteesitud allopaatilisi molekule sisaldavaid boole.

Keelatud on kasvu soodustamiseks või toodangu suurendamiseks mõeldud ainete kasutamine (sh antibiootikumid, koktsidiostaatikumid ja muud kunstlikud kasvusoodustajad).

Keelatud on hormoonide või samalaadsete ainete kasutamine paljunemise reguleerimiseks (nt inna esilekutsumine või sünkroonimine) või muul eesmärgil.

Kui loomi hangitakse mittemahepõllumajanduslikest tootmisüksustest, rakendatakse olenevalt kohalikest oludest erimeetmeid, nagu sõeluuringud või karantiin.

Mida kontrollitakse?

Kontrollitakse loomapidaja raviarvestust.

Selgitus

Haiguste ennetus peab põhinema sobivatel pidamistingimustel, söödal, tõugude valikul, bioturvalisuse põhimõtete rakendamisel jne.

Ettevõttesse loomade sissetoomisel nii tava- kui ka mahekarjadest tuleb olla eriti hoolikas (vajadusel testid ostuloomadelt, profülaktiline karantiin, karjatervise staatuse jälgimine).

8.9.2 Puhastustoimingud hoonetes ja vabaaladel

Nõude alus: (EL) 2018/848 artikkel 24 lõige 1 punkt 1 e; II lisa II osa punktid 1.5.1.6, 1.5.1.7, 1.9.4.4 c. (EL) 2021/1165 artiklid 5, 12. (EÜ) 889/2008 lisa VII, kuid välja arvatud tooted, mis on nimetatud määruse (EL) 2021/1165 IV lisa D osas.

Nõue

Laudad, sulud, seadmed ja riistad peavad olema nõuetekohaselt puhastatud ja desinfitseeritud, et vältida nakkuste levikut ning haigusekandjate tekkimist.

Väljaheide, uriin ning söömata jäänud või mahapudenenud sööt tuleb eemaldada nii sageli kui vaja, et minimeerida lõhna teket ning vältida putukate või näriliste signemist.

Putukate ja muude kahjurite hävitamiseks hoonetes ja teistes rajatistes, kus loomi peetakse, kasutatakse rodentitsiide (ainult lõksudes) ning lubatud ainete nimekirjades loetletud tooteid ja aineid: puhastus- ja desinfitseerimisvahendeid ning taimekaitsevahendeid.

Loomapidamishoonete ja sisseseadete puhastamiseks ja desinfitseerimiseks võib kasutada lubatud ainete nimekirjas loetletud puhastus- ja desinfitseerimisvahendeid. Kõnealuste toodete kasutamise kohta tuleb pidada arvestust: toote kasutamise kuupäev või kuupäevad, toote nimetus, selle toimeained ning kasutamise koht.

Mida kontrollitakse?

Kontrollitakse loomapidamishoonete seisundit, milliseid puhastus- või desinfitseerivaid vahendeid on kasutatud.

Selgitus

Lubatud puhastus- ja desinfitseerimisvahendite nimekirja vt ptk 11.4 ja lubatud taimekaitsevahendite nimekirja ptk 11.1.

8.9.3 Veterinaarravi ning erand vaktsineerimiste, parasiitidevastase ravi ja kohustuslike haigustõrjeprogrammide puhul

Nõude alus: (EL) 2018/848 II lisa osa punkt 1.5.2.1-5.1.5.2.7.

Nõue

Kui hoolimata loomatervise tagamiseks võetud ennetusmeetmetest loom haigestub või saab vigastada, tuleb teda viivitamata ravida.

Haigusi ravitakse kohe nende ilmnemisel, et vältida loomade piinlemist. Vajaduse korral ja rangeid nõudeid järgides ning veterinaararsti järelevalve all võib kasutada keemiliselt sünteesitud allopaatilisi veterinaarravimeid, sealhulgas antibiootikume, kui fütoterapeutilised, homöopaatilised ja muud tooted selleks ei sobi.

Keemiliselt sünteesitud allopaatiliste veterinaarravimite (sh antibiootikumid) asemel tuleb eelistada mahetootmises lubatud mineraalsöötasid ja mahetootmises lubatud söödalisandeid ning taimravitooteid ja homöopaatilisi tooteid, kui nende ravitoime asjaomase loomaliigi ja haiguse puhul ning kavandatud ravitingimustes on tõhus.

Loomi või loomadelt saadud tooteid ei tohi müüa mahetoodetena ning loomadele tuleb määrata üleminekuaeg, kui loomale või loomarühmale antakse:

- ◆ üle kolme keemiliselt sünteesitud allopaatilise veterinaarravimikuuri (sh antibiootikumikuuri) 12 kuu jooksul või
- ◆ üle ühe ravikuuri, kui loomade tootliku elutsükli pikkus on alla aasta.

Eelnimetatud ravikuuride hulka **ei loeta** vaktsineerimist, parasiitidevastast ravi ega kohustuslikke haigustõrjeprogramme ning nende arvule piirangut ei ole.

Keeluaeg loomale keemiliselt sünteesitud allopaatilise veterinaarravimi (sh antibiootikumi) tavapäraste kasutustingimuste kohaselt viimase doosi manustamise ning sellest loomast mahetoidu tootmise vahel peab olema:

- ◆ kaks korda nii pikk kui ravimile määratud keeluaeg ja
- ◆ mitte vähem kui 48 tundi.

Ettevõtjad peavad arvestust või säilitavad dokumentaalsed tõendid kasutatud ravi kohta, eelkõige ravitud loomade identifitseerimisandmed, ravi kuupäev, diagnoos, annustamine, ravimi nimetus ning, kui see on asjakohane, veterinaararsti määratud veterinaarravi ning enne loomakasvatussaaduste mahetoodetena turustamist ja mahetootena märgistamist kohaldatav keeluaeg.

Mida kontrollitakse?

Kontrollitakse loomapidaja raviarvestust.

Selgitus

Üks ravikuur tähendab ühte ravitsükli haiguse ravimisel ehk perioodi, kui kauaks arst ravimi(te) andmist ette näeb. Ühe ravikuuri jooksul võib olla ka mitu ravimit, kui raviplaan seda ette näeb.

Kui loom on pärast ravikuure viidud üleminekuajale, siis identifitseeritavaid loomi eraldi ei pea hoidma, sest toodang on eristatav. Kui on partii või kari, siis tuleb üleminekuajale viidud loomad eraldi hoida, sest muidu pole võimalik toodangut eristada.

Kui riiklik tauditõrjeprogramm näeb nt ette loomade vaksineerimise marutaudi vastu, siis tuleb loomad vaksineerida **veterinaarseaduses sätestatud** alustel ja korras ning seda ei loeta arvesse minevaks ravikuuriks.

Ka juhul, kui vaksineerimine ei toimu riikliku programmi raames, ei loeta seda arvesse minevaks ravikuuriks.

Vaktsiinid on immunoloogilised veterinaarravimid ja vaksineerimisel ei rakendu keeluaega.

Informatsiooni ravimi keeluaja pikkuse kohta saab veterinaararstilt.

Loomade haiguste ennetamise ja veterinaarravi puhul registreeritakse diagnoos, ravi alustamise ja lõpetamise päev, kasutatava veterinaarravimi liik ja nimetus, veterinaarravimi doos, ravimeetod ja veterinaararsti poolt toodangu turustamisele kehtestatud keeluaeg ning andmed ravitud looma(de) kohta (liik, arv, tõug, vanus, sugu, identifitseerimisnumber) ja veterinaarravi teostanud veterinaararsti nimi.

Loomade ravi andmete registreerimiseks võib kasutada soovituslikku vormi PTA kodulehel: Mahepõllumajandus > Alustajale ja jätkajale > **Vormid** „Veterinaarravi andmete arvestus“.

8.9.4 Veterinaarravimite hoiustamine

Nõude alus: (EL)2018/848 III lisa punkt 7.3.

Nõue

Allopaatiliste veterinaarravimite ja antibiootikumide hoiustamine on ettevõtetes lubatud tingimusel, et veterinaararst on need loomade raviks välja kirjutanud. Kõrvaliste isikute juurdepääs veterinaarravimitele peab olema välistatud.

Mida kontrollitakse?

Veterinaarravimite hoiustamise visuaalne kontroll.

Veterinaarravi andmed, milliseid ravimeid on kasutatud ja kas hoiustatud ravimid on veterinaararsti poolt välja kirjutatud.

Selgitus

Veterinaarravimeid tuleb hoiustada eraldi kapis või ruumis. Allopaatilised ravimid ja antibiootikumid ei tohi olla loomakasvatushoones kergesti kättesaadavad.

8.10 Veterinaarsed toimingud ja loomakasvatuse võtted

8.10.1 Kastreerimine

Nõude alus: (EL) 2018/848 II lisa II osa punktid 1.7.9, 1.7.10.

Nõue

Füüsiline kastreerimine on lubatud toodete kvaliteedi ning traditsiooniliste tootmistavade säilitamiseks.

- ◆ looma kannatused tuleb viia miinimumini piisava anesteesia ja/või analgeesia abil;
- ◆ toimingu viivad läbi kvalifitseeritud töötajad;
- ◆ toiming tehakse looma seisukohalt kõige sobivamas eas.

Mida kontrollitakse?

Kontrollitakse loomapidaja raviarvestust.

Selgitus

Kastreerida võib sigu liha kvaliteedi tagamiseks. Oluline on see, et loomal ei langeks mitu stressi ühele ajale, nt ei tohiks kastreerida samal ajal võõrutusega. Varasem kastreerimine on efektiivsem liha kvaliteedi seisukohalt.

Protseduuri ei loeta ravikuuriks.

8.10.3 Loomade paljundamise meetodid

Nõude alus: (EL) 2018/848 II lisa II osa punkt 1.3.2; artikkel 9 lõige 5.

Nõue

Mahepõllumajanduslike loomade aretamise põhimõtted on järgmised:

- ◆ paljundamisel kasutatakse looduslike meetodeid, kunstlik seemendamine on lubatud;
- ◆ paljunemist ei kutsuta esile ega takistata hormoonide või muude sarnase toimega ainete abil, välja arvatud juhul, kui on tegemist üksiklooma veterinaarraviga;
- ◆ teisi kunstliku paljundamise viise, nagu kloonimine ja embrüo siirdamine, ei ole lubatud kasutada;
- ◆ tõuvalik peab olema mahepõllumajandusliku tootmise põhimõtete seisukohast asjakohane, tagama heal tasemel loomade heaolu ning aitama vältida kannatuste tekitamist ja vajadust loomi vigastada.

Mida kontrollitakse?

Kontrollitakse seemenduste/paarituste andmeid, isasloomade andmeid.

Selgitus

Kui paaritamiseks ei ole otstarbekas tuua tõulisi isasloomi, võib kasutada kunstlikku seemendamist.

8.10.4 Loomade heaolu transpordil

Nõude alus: (EL) 2018/848 II lisa II osa punktid 1.7.6, 1.7.7, 1.7.11.

Nõue

Elusloomade vedu peab toimuma võimalikult lühikese aja jooksul.

Igasuguse kannatuse, valu ja stressi tekitamist välditakse ja viiakse miinimumini.

Loomade vedamisel peavad mahepõllumajanduslikult peetavad loomad olema selgelt eristatavad mittemahepõllumajanduslikult peetavatest loomadest.

Mahepõllumajanduslikult peetavate loomade veo eel ega veo ajal ei tohi loomadele manustada keemiliselt sünteesitud allopaatilisi rahusteid.

Loomade peale- ja mahalaadimine peab toimuma ettevaatlikult ning elektrilisi või muid valu põhjustavaid stimulaatoreid kasutamata.

Mida kontrollitakse?

Võimalusel kontrollitakse ettevõttes olevate loomade peale- ja mahalaadimist, vajalikke konstruktsioone, ehitisi ja veovahendeid.

Selgitus

Lisaks kehtivad loomade veol horisontaalsed nõuded, vaata täpsemalt PTA kodulehel Tarbijale ja eraisikule > Linnu- ja loomapidamine > [Loomade vedu](#).

8.10.5 Arvestuse pidamine

Nõude alus: (EL) 2018/848 artikkel 9 lõige 10; artikkel 39 lõige 1; II lisa II osa punktid 1.3.4.5., 1.4.4., 1.5.1.6., 1.5.2.7., 1.7.12., 1.9.4.4. alapunkt c; III lisa punkt 7.3; (EL) 2021/771 Artikkel 1. (EL) 2021/2119 Artikkel 2. MtM § 2 lõiked 1-3, § 10. VeeS § 155 lõiked 1-5.

Nõue

Peetakse arvestust (eraldi mahe- ja mittemahepõllumajandusliku loomakasvatuse kohta):

- ◆ loomade liikumine;
- ◆ loomade söötmine;
- ◆ loomade raviarvestus;
- ◆ puhastustoimingud hoonetes ja vabaaladel;
- ◆ PTA-lt saadud nõusolekud erisuste kohta.

Andmete kohta tuleb kirje teha 3 päeva jooksul arvates toimingu tegemise päevast.

Andmeid ja neid tõendavaid dokumente tuleb säilitada vähemalt 3 aastat arvates nende kogumisest.

Arvestust peetakse elektroonselt või paberil.

Mida kontrollitakse?

Arvestuse pidamist kontrollitakse järgmiste nõudepunktide raames: eristatavuse tagamine, loomade liikumine, loomade söötmine, loomade ravi, puhastustoimingud, nõusolekud. Raamatu-pidamisdokumendid (saatedokumendid, lao- ja finantsdokumendid, arved jm).

Viiakse läbi toodete jälgitavuse ja massibilansi kontroll.

Selgitus

Põllumajandusse tuleb kanda andmed põllumajandusliku tegevuse kohta, sh loomade karjatamise andmed (karjatamisperiood, karjatatud loomade liik ja arv, karjamaa asukoht ja pindala).

Koos ettevõtte kontrolliga koostavad PTA ametnikud massibilansi ja jälgitavuse arvestused vastavalt tootmise valdkondadele. Massibilansi ja jälgitavuse arvutamiseks kasutatavad PTA ametnikud ühtset andmetabelit.

Massibilansi kontrolli eesmärk on teha kindlaks ettevõtja poolt kasutatava sisendi ja saadud toodangu vaheline koguseline tasakaal ehk toodete koguste usutavus. Andmetabeli täitmiseks võetakse aluseks raamatupidamisdokumendid ja muud dokumendid, mida ettevõtja oma erinevate tegevuste tõendamiseks koostab. Kontrolliks valitakse ettevõttes toodetud toode ja kontrollitav ajavahemik riskipõhiselt. Kontrollitava toote kohta tehakse kindlaks teatud ajavahemikul ettevõttes toodetud toote kogus ja selle liikumine ettevõttes (k.a mahetoodangu müük mittemahetoodanguna).

Jälgitavuse kontrolli eesmärk on teha kindlaks, kas ettevõttesse vastu võetud või ettevõttest välja saadetud tooted on mahepõllumajanduslikud või üleminekuaja tooted. Kontrolli ülesehitus tugineb paljus eelnevale, kuid rõhuasetus on toodangu liikumisel ja selle jälgitavusel (nt millisest ettevõttest toodang kuhu edasi liigub).

8.11 Loomade ja loomakasvatussaaduste turustamine

Nõude alus (EL) 2018/848 artiklid 30, 32, 33; IV ja V lisa. (EL) 2021/279 artikkel 3 lõiked 2, 3. MkoM § 2.

Nõue

Mahetoodanguna saab turule viia:

- ♦ üleminekuaja läbinud loomi;
- ♦ loomakasvatussaadusi, mis on pärit üleminekuaja läbinud loomadelt.

Märgistamisel saab kasutada sõnu "mahe" või „ökoloogiline“ või nende tuletisi või lühendeid. Mahe-toote märgistamisel, sh esitlemisel ja reklaamimisel võib kasutada ka ELi mahelogo ja/või Eesti riiklikku ökomärki.

Kui maheloomi viiakse teise maheettevõttesse, siis peab loomadega kaasas olema saatedokument, kus on kirjas:

- ♦ looma omaniku nimi ja aadress ja juhul kui looma ei müü omanik, siis ka müüja nimi ja aadress;
- ♦ loomaliik ja looma või loomagrupi identifitseerimistunnus;
- ♦ PTA koodnumber EE-ÖKO-03 (või nimi Põllumajandus- ja Toiduamet).

Müügipakendisse pakendatud mahetoote märgistamine vt ptk 7.10.2

Mida kontrollitakse?

Märgistus müügipakendil, raamatupidamisdokumendid (sh saatedokumendid, arved), mahepõllumajanduse registrist üleminekuajad ja ettevõtja arvestus üleminekuageade kohta.

Selgitus

Märgistuse all peetakse silmas tootega (sh loomadega) seotud sõnu, andmeid, kaubamärke, kujunduselemente või sümboleid, mis asuvad toote pakendil või tootega kaasas käival dokumendil, sedelil, etiketil, sildil või kaelaetiketil või mis viitavad sellele tootele muudes infomaterjalides.

Mahetunnustatud loomakasvatuseetvõtja saab mahemärgistada oma kasvatatud loomi.

Kuigi saatedokumentidel/arvetel võib kasutada nii PTA koodnumbrit (EE-ÖKO-03) kui ka PTA nime (Põllumajandus- ja Toiduamet), siis on soovitatav eelistada EE-ÖKO-03 kasutamist.

Koodnumber tuleb saatedokumendile/arvele märkida viitega müüdava toote (looma) juurde. Kui **kõik** saatedokumendil olevad tooted on mahedad, siis võib saatedokumendile/arvele teha üldise viite mahedale. Näiteks: „Kõik sead on maheloomad (EE-ÖKO-03)”. Selguse huvides võib loomakasvataja kasutada sõna „mahe” ka looma juures, kuigi see pole nõutud.

Üleminekuajal olevate loomade turustamisel ei tohi saatedokumentidele/arvetele kirjutada „üleminekuajal olev loom”. Turustamise seisukohalt on tegemist mittemaheloomaga.

Loomade saatmisel tapamajja peab nendega kaasas olema toiduahela alane teatis. Vt PTA koduleht: Ettevõtjale, tootjale ja turustajale > Toidutootmine > Erinõuded toidugruppidele > Liha > Toiduahela teatiste vormid.